

Thus, from this information we can see and understand that justice is the largest component in the formation of law.

We can and must create new young community organizations in order to change our lives for the better.

Justice can be understood as the desire to act in accordance with the rights and responsibilities, repaying each his own and providing conditions for the realization of the abilities of each.

Literature

1. Skakun O.F. Theory of State and Law; lane from the Russian. Kharkiv: Konsum, 2006. 565 p.
2. Lukasheva E.A. The concept of the principle of socialist law. Soviet state and law. 1970. № 6. P. 24.
3. Cherdantsev O.F. Socialist law and justice. Justice and law: between universities. Sat scientific works. Sverdlovsk: Izd-vo SUI, 1989. P. 5-15.
4. Belous A. Political and legal systems: the world and Ukraine. Kyiv, 1997.
5. Bergel A. General theory of law, 2000.
6. Barulin V. Social philosophy, 1993.
7. Zaichenko S. Civil Society of Ukraine: Figures and Facts.

УДК 340(043.2)

Лучик І.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕВІАЦІЇ У НАУКОВІЙ ДУМЦІ

В умовах сучасної соціальної нестабільності людська поведінка має тенденцію до відхилень, а відповідно є потенційною загрозою соціального порядку, тому дослідження проблем соціальної девіації та девіантної поведінки є актуальним. На думку Когут М.Г., Зан М.І., Переш І.Є., через «різні форми соціальної девіації проявляються недоліки чинного правопорядку», і саме соціальна девіація дає «комплексне уявлення всіх типів деформацій, які виходять за межі терпимості» суспільств [1, с. 59].

Термін «девіація» походить від латинського *deviatio* і у найбільш загальному розумінні означає відхилення від певної норми. У фаховій літературі девіація трактується як «поведінка, що порушує соціальні норми певного суспільства та виражається у вчинках, поведінці (діях або бездіяльності) як окремих індивідів, так і соціальних груп, що відступають від установлених законодавчо або сформованих у конкретному соціумі

загальноприйнятих норм, правил, принципів, зразків, звичаїв, традицій» [2].

З давніх часів існування у суспільстві девіантних проявів пояснювали втручанням надприродних сил і пояснення здійснених порушень встановлених норм і правил обмежувалось так званим «лихий попутав». Згодом така концепція перестала відповідати вимогам часу і з'явилися наукові теорії девіації. Перші пояснення сутності і причин соціальних девіацій можна знайти у працях Платона, Аристотеля, Цицерона, Сенеки, Ф. Аквінського. В епоху середньовіччя дослідження окремих аспектів соціальних девіацій можна віднайти у працях М. Лютера, Ж. Кальвіна; в період відродження – у працях Т. Мора, Ф. Бекона, Т. Гоббса, Д. Локка. Подальший розвиток учень про соціальні девіації пов'язують з розвитком науки кримінології, де особливе значення мають наукові роботи Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Ч. Беккарія, Дж. Говарда, П. Фейєрбаха, Г. Гегеля.

В умовах значного поширення злочинності в середині 19 століття в європейських країнах на фоні реальних досягнень суспільного прогресу розпочали формуватись підходи, які заклали основу сучасного розуміння змісту соціальних девіацій.

У сучасній науці існують біологічний, психологічний та соціологічний підходи до пояснення девіації загалом та соціальної девіації, зокрема (табл. 1).

Таблиця 1

Наукові підходи пояснення соціальних девіацій

Підхід і представники	Ключові особливості (тези)
<p>Біологічний підхід</p> <p>Ч. Ломброзо, Е. Феррі, Р. Гарофало, В. Шелдон, М. Лупандін, В. Кудрявцев</p>	<p>фізичні риси й особливості індивіда безпосередньо пов'язані з девіацією, зокрема зі злочинними нахилами;</p> <p>злочинці, наділені характерними фізичними ознаками, і є представниками певного атаківістичного людського типу або дефективними людьми;</p> <p>«кримінальний тип» асоціюється з поверненням до більш ранніх стадій людської еволюції;</p> <p>схильність особи до скоєння злочинів залежить від типу її тілобудови – найбільшу схильність до злочинної поведінки мають м'язисті активні типи людей;</p> <p>схильність до скоєння злочинів може задаватися певним набором хромосом, який містить додаткові чоловічі хромосоми;</p> <p>розумове відставання, у тому числі й спадково зумовлене, характерне майже для третини осіб, які здійснили різні злочини;</p>
<p>Психологічний підхід</p> <p>З. Фрейд, К.-Г. Юнг, Дж. Доллард</p>	<p>пов'язує існування соціальних девіацій з певними типами особистості;</p> <p>головний акцент робиться на особистісних факторах, особливо на неправильній соціалізації особистості у дитинстві</p>
<p>Соціологічний</p>	<p>пояснюють злочинність на соціальному рівні та ставлять психологію</p>

підхід:	злочинця в залежність від процесу функціонування суспільства загалом; причинами девіації є загальні соціальні фактори; відсутність чітко визначеної межі між девіантною і суспільно виваженою поведінкою; у формуванні девіантної поведінки дуже важливу роль відіграють соціальне навчання і соціальне середовище
- теорія аномії (Е. Дюркгейм, Р. Мертон)	девіація зумовлюється порушенням або відсутністю соціальних норм: девіація виникає тоді, коли виявляється розрив між цілями суспільства та схвалюваними засобами їх досягнення
- теорія соціальної дезорганізації (К. Шоу, Д. Маккей, В. Томас, Ф. Знанецький)	девіація розвивається тоді, коли культурні цінності, норми, соціальні зв'язки слабшають, руйнуються або стають суперечливими (найчастіше у перехідні моменти розвитку)
- культурологічна теорія (Т. Селлін, М. Міллер, Е. Сазерленд, А. Коен, Р. Клауард, Л. Оулін)	девіація є наслідком конфлікту між нормами субкультури й пануючої культури; а) «традиції» злочинності розвиваються, зберігаються та передаються в певному соціальному середовищі; б) злочинний світ стає могутнім конкурентом для школи і сім'ї в процесі соціалізації підлітків; в) обмеження, що постають на шляху вертикальної мобільності, являють собою впливовий фактор девіацій; г) значним чинником злочинності виступає соціальна структура міста, яка включає такі елементи: постійна зміна складу населення, низький рівень соціальної інтеграції в мікрорайонах, конкретні побутові умови; д) існує диспропорція як у можливостях скоєння злочинів, так і в досягненні особистого успіху між окремими районами та суспільством в цілому.
- теорія конфлікту (К. Маркс, Г. Зіммель, Р. Дарендорф, Л. Козер)	девіації пов'язані з боротьбою окремих індивідів та груп за збільшення своїх прибутків, внаслідок чого саме суперечності та конфлікт економічних інтересів, соціально-економічна нерівність призводять до поширення асоціальних явищ у суспільстві
- теорія навішування ярликів (Е. Лемерт, Е. Еріксон, Г. Беккер, І. Гофман)	девіація – це тавро, яке пануючі групи ставлять на поведінку менш захищених груп; поведінка, яка відхиляється від норми, інтерпретується не як порушення соціальної норми або ознаки, схильності індивіда, а як результат символічного визначення поведінки, її тлумачення, як соціетальна реакція; «клеймування» посилює і породжує девіантність. Девіація являє собою відповідь індивіда на стигматизацію, що призводить до вторинного відхилення, формування девіантної ідентичності та девіантної кар'єри
- теорія радикальної кримінології (Г. Маркузе, Я. Тейлор, Дж. Янг, Р. Куїніні, Д. Даунс, П. Рокк)	розглядає девіацію як результат протидії нормам капіталістичного суспільства. Радикальні теорії привернули увагу суспільства до багатьох суспільно небезпечних явищ (корупції, організованої злочинності, забруднення навколишнього середовища, нищівного становища маргінальних верств суспільства, наркоманії, алкоголізму тощо)

Джерело: складено з використанням [1, с. 57; 3, с. 166-170; 4, с. 174-177; 7, с. 58-62]

Бойко І.І. у поняття «соціальна девіація» включає широкий спектр відхилень поведінки особистості або соціальної групи від традиційних у даному суспільстві нормативів поведінки. Вищою формою соціальної девіації є соціальні відхилення, які не є випадковими явищами, а процесами, що набули певного поширення в суспільстві або виявляють тенденцію до цього [3].

Н. Мартинюк, визначаючи сутність соціальної девіації (яка набуває форми девіантної поведінки), зауважує, що вона поділяється на два типи: первинний (відхилення з точки зору суспільства є незначними і не несуть йому загрози). До вторинного типу, який є предметом дослідження соціології права, відносять, як правило, «таку поведінку, що набирає суспільно несприятливих, навіть дуже небезпечних форм (наприклад, злочинність), внаслідок чого суспільство змушене застосовувати відповідні санкції» [6, с. 165]. Соціальні наслідки цього типу соціальних девіації полягають у формуванні соціальних конфліктів, які виявляються у «підриві громадського порядку, посиленні ентропійних процесів, нівелюванні й розпаді особистості, зниженні якості роботи й рівня суспільних стандартів, наростанні соціальної апатії тощо» [6, с. 166]. Рушійною силою цього типу девіантної поведінки є деформовані потреби і цінності, що спонукають особистість або соціальну групу діяти всупереч вимогам суспільства. Причинами такої поведінки можуть бути також дефекти правової й моральної свідомості людей, які часто-густо пов'язані навіть із особливостями їхньої емоційно-вольової сфери, настроєм, сподіваннями. В даному контексті Когут М.Г., Зан М.І., Переш І.Є. наголошують на соціальній девіації, яка вчиняється виключно в негативному сенсі, називаючи її соціально-патологічною [1, с. 56].

Загалом, визначаючи категорію соціальної девіації, науковці підкреслюють, що спрямованість відступів від встановлених у суспільстві норм може бути різною, оскільки вони можуть охоплювати як корисні відхилення від норми, які схвалюються суспільством, так і дезорганізуючі суспільство вчинки, тривале існування яких переростає у соціальну патологію – явище, найбільш стійке і небезпечне для суспільства, соціальних угруповань та окремо взятої особистості. Проте подальші наукові дослідження даної проблематики є край важливими для українського суспільства, правова система якого поки що залишається недосконалою у питанні дієвого впливу на девіантну особистість.

Література

1. Когут М.Г., Зан М.І., Переш І.Є. Соціальна девіація: поняття та класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. С. 55-59.

2. Социологический справочник / под. ред. В.И. Воловича. Киев:

Политиздат України, 1990. 382 с. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_4/PB-4/PB-4_56.pdf (дата звернення 14.04.2021).

3. Zybareva O., Pidgirna V. Deviant economy socialization of regional social systems in the lighth of scientific though. *Economy and sociology*. 2012. Vol. 4. Pp. 166-175.

4. Гарасимів Т.З. Історіографічні дослідження проблеми девіантної поведінки: тенденції та напрямки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки: зб. наук. праць. 2016. № 850. С. 173-181.

5. Бойко І.І. Теорії девіації особи. URL: http://www.iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/13_2003/articles/stat12.html (дата звернення 14.04.2021).

6. Мартинюк Н. Проблеми девіацій у правовій системі соціокультурних змін. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 861. С. 161-169.

7. Кісіль З.Р., Кісіль Р.-В.В. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 58-65.

УДК 340.11(043.2)

Майка К.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шапенко Л.О., к.ю.н.

РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В РЕФОРМУВАННІ ІНСТИТУТІВ ПРАВА І ДЕРЖАВИ

Одним із основних завдань сучасної юридичної науки є підготовка науково обґрунтованих рекомендацій щодо реформування інститутів права і держави. Вивчення питання вдосконалення законодавства потребує попереднього осмислення підходів до техніко-юридичної оцінки соціальної ефективності тих норм права, які потребують змін чи доповнень.

Нині у юридичній техніці повною мірою відображено взаємодію теорії та практики, фундаментальних і прикладних знань. І тому питання про розвиток юридичної техніки повинне розглядатися одночасно і як наукова розробка, в основі якої лежить процес формування системи наукових знань про інститут юридичної техніки, і як практичний розвиток, що полягає у вивченні юридичної техніки в контексті практики її використання компетентними органами влади для підготовки юридичних документів.

Проблематика даного питання в рамках проведення правових реформ